

■ Σημαντικά γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης

Η Συνέλευσις τῆς Βοστίτσας*

† 26η-29η Ἰανουαρίου 1821

Ἔνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα γεγονότα
τῆς ὀργανωτικῆς προπαρασκευῆς
τῆς Ελληνικῆς Επανάστασης

Ἡ Συνέλευσις τῆς Βοστίτσας ἢ Σύσκεψις τῆς Βοστίτσας, κατὰ τοὺς ἱστορικούς, ἢ Μυστικὴ Συνέλευσις τῆς Βοστίτσας, κατὰ τοὺς Αἰγιῶτες, ἦταν ἡ συνάντησις πού ἔγινε ἀπὸ τοὺς Φιλικούς τῆς Βόρειας Πελοποννήσου, στὴν Βοστίτσα (σημ. Αἶγιο), ἀπὸ τὶς 26 ἕως τὶς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1821, μὲ σκοπὸ τὴν ὀργάνωσι καὶ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ χρόνου ἐκδηλώσεως τῆς ἐπερχόμενης ἑλληνικῆς ἐπανάστασης στὴν Πελοπόννησο.

Εἰς αὐτὴν συμμετεῖχαν προύχοντες ἀπὸ τὴν Αχαΐα, τὴν Κορινθία καὶ τὴν Ἀρκαδία, ἀνώτεροι Κληρικοὶ καὶ ὁ Γρηγόριος Δικαῖος Παπαφλέσσας, ὡς ἀπεσταλμένος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.

Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1820, ὁ Φιλικὸς Ἰωάννης Παπαρηγόπουλος, ἀφοῦ συναντήθηκε μὲ τὸν Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη στὸ Ἰσμαήλιο τῆς Βεσσαραβίας (σημερινὸ Ἰσμαήλ Οὐκρανίας), ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα, κομίζων ὁδηγίες τῆς «Ὑπερτάτης Ἀρχῆς» γιὰ τὴν σύ-

στασι Ἐφορίας τῶν Φιλικῶν στήν Πελοπόννησο. Ἐφοροὶ διωρίσθησαν ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ὁ Μονεμβασίας Χρῦσανθος, ὁ Χριστιανουπόλεως Γερμανός, ὁ Ἀσημάκης Ζαΐμης, ὁ Σωτήριος Χαραλάμης, ὁ Θεοχαράκης Ρέντης καὶ ταμίαι ὁ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος καὶ ὁ Παναγιώτης Ἀρβάλης.

Οἱ Ἐφοροὶ ἐπρόκειτο νὰ συνεδριάσουν τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1821 στήν Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ἢ ἀφίξις ὅμως τοῦ Γρηγόριου Δικαίου Παπαφλέσσα, τὸν ὁποῖον μερικοὶ ἐκ τῶν προκρίτων ἀντιμετώπιζαν μὲ ἐχθρότητα καὶ καχυποψία, ἐπέσπευσε τὴν πραγματοποίησι τῆς συσκέψεως καὶ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ τόπου διεξαγωγῆς τῆς.

Ἡ Συνέλευσις ἔγινε στὸ Αἶγιο, ἐπειδὴ ἐκεῖ ὑπῆρχαν σχετικὰ λίγοι Τούρκοι. Οἱ συγκεντρωθέντες, γὰρ νὰ μὴν κινήσουν τὶς ὑποψίες τῶν Τούρκων, διέδιδαν ὅτι ἡ συγκέντρωσις ἀφοροῦσε δῆθεν τὴν ἐπίλυσι κτηματικῶν διαφορῶν μεταξὺ δύο Μοναστηριῶν τῆς περιοχῆς, τῆς Μονῆς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ τῆς Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν. Ἄλλωστε, ὁ Παπαφλέσσας εἶχε κατέβει στήν Πελοπόννησο μὲ τὴν ἐπίσημη ιδιότητα τοῦ πατριαρχικοῦ ἀπεσταλμένου.

Ἡ Συνέλευσις γινόταν κάθε ἡμέρα σὲ διαφορετικὸ τόπο. Ἀναφέρονται ἢ ἐντὸς τῆς πόλεως τοῦ Αἰγίου Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὰ ἀρχοντικὰ τῶν προεστῶν Ἀνδρέα Λόντου, Παναγιώτου Δεσποτόπουλου, Λέοντος Μεσηνέζη καὶ Ἀγγέλου Μελετόπουλου.

Ἡ πρώτη ἐκ τῶν πέντε συνεδριάσεων ἔλαβε χώρα στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Ἀνδρέα Λόντου στήν Βοστίτσα ἀπὸ τὶς 26 ἕως τὶς 29 Ἰανουαρίου 1821, μὲ διευρυμένη σύνθεσι: συμμετεῖχαν πολλοὶ κληρικοὶ ἀπὸ ὅλη τὴν Πελοπόννησο καὶ πρόκριτοι μόνον ἀπὸ τρεῖς ἐπαρχίες τῆς Ἀχαΐας Πατρῶν, Βοστίτσας καὶ Καλαβρυτῶν. Δὲν ἔλαβαν μέρος μόνον ἀπὸ τὴν τέταρτη ἐπαρχία, αὐτὴ τῆς Γαστούνης.

Μεταξὺ τῶν συμμετεχόντων ἦσαν:

ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως,

ὁ Παπαφλέσσας, εἰσηγητῆς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας,

οἱ Ἐπίσκοποι Χριστιανουπόλεως Γερμανός Ζαφειρόπουλος, Μονεμβασίας Χρῦσανθος καὶ Κερνίκης Προκόπιος,

ὁ Πρωτοσύγκελλος Χριστιανουπόλεως Ἀμβρόσιος Φραντζῆς,
ὁ Ἡγούμενος τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου Ρεγκλῆς ἢ Μπόχα-
λης, ὁ Ἱερομόναχος Ἱερόθεος,

οἱ πρόκριτοι Νικόλαος Λόντος (Βοστίτσας), Ἀνδρέας Λόν-
τος (Καλαβρύτων), Ἀσημάκης Ζαΐμης (Καλαβρύτων), Ἀνδρέ-
ας Ζαΐμης, Ἀνδρέας Χριστόδουλος ἢ Χριστοδούλου (Καλαβρύ-
των), Θεοχαράκης Ρέντης (Κορίνθου), Σωτήρης Χαραλάμπης
(Καλαβρύτων), Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος (μεγαλέμπο-
ρος τῆς Πάτρας, γνωστός καί ὡς Μουρτογιάννης), Παναγιώτης
Ἀρβάλης (Τριπολιτσᾶς, ἔμπορος καὶ δραστήριος ἀπόστολος
τῆς ὀργανώσεως), Λέων Μεσσηνέζης (Βοστίτσας), Σπυρίδων
Χαραλάμπους, Ἰωάννης Παπαδόπουλος, Ἀσημάκης Φωτήλας,
Σωτήριος Θεοχαρόπουλος, Χαράλαμπος Πετρούκας, Πανά-
γος Δεληγιάννης καὶ Δημήτριος Μελετόπουλος.

* * *

Βασικὸ θέμα τῆς Συνελεύσεως ἦταν ὁ καθορισμὸς τοῦ
χρόνου τῆς ἑναρξεως τῆς Ἐπαναστάσεως.

Αρχικῶς προσδιωρίσθηκε, ἂν οἱ συνθῆκες τὸ ἐπέτρεπαν καὶ
ἔπαιρναν εὐνοϊκὴ ἀπάντησι ἀπὸ τὴν Ρωσία, ἡ 25ῃ Μαρτίου, εἰ
δὲ μὴ, ἡ 23ῃ Ἀπριλίου ἢ ἡ 21ῃ Μαΐου. Ἐπίσης, σὲ περίπτωσι
ὅπου οἱ Ὄθωμανοὶ τοὺς καλοῦσαν στὴν Τριπολιτσά, θὰ κή-
ρυσσαν τὴν Ἐπανάστασι πρῶτοι.

Κατὰ τὴν συνεδρίασι ὑπῆρξαν πολλὲς διαφωνίες καὶ θυ-
ελλώδεις συζητήσεις γιὰ τὴν ἑναρξι τῆς ἐξεγέσεως. **Β**ασικῶς
ὑποστηρίχθηκαν δύο γνῶμες, ὑπὲρ τῶν ὁποίων συνηγοροῦσαν
σοβαρὰ ἐπιχειρήματα.

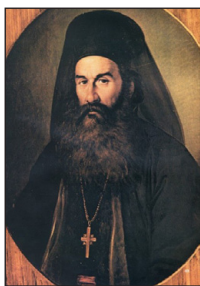
Ἡ μία γνώμη, τῆς ὁποίας κύριος ὑποστηρικτὴς ἦταν ὁ Πα-
παφλέσσας, ἦταν ἡ ἐπιβολὴ ἄμεσης δράσεως, διότι ἂν δὲν
ἐκδηλωνόταν ἐγκαίρως ἡ Ἐπανάστασις, ἦταν ἐνδεχόμενον νὰ
ματαιωθῇ ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐλάμβαναν οἱ Τοῦρκοι,
δεδομένου ὅτι ἤδη οἱ κινήσεις τῆς Φιλικῆς
Ἑταιρίας ἦσαν γνωστὲς στὴν Ὑψηλὴ Πύλη.

Ἡ ἄλλη γνώμη, τῆς ὁποίας κύριος ἐκφρα-
στὴς ἦταν ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως, Πα-
λαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ὑπεστήριξε ἐντό-
νως τὴν ἀναβολὴ τῆς ἑναρξεως γιὰ «πλέον
ἀρμόδιον καιρὸν».

Ὁ Πρόεδρος κατέθεσε ἑνδεκα ἐρωτήμα-
τα σχετικὰ με τὶς στρατιωτικὲς καὶ τὶς οἰκο-

Παπαφλέσσας.
(1788-1825)

Παλαιῶν Πατρῶν
Γερμανὸς Γ΄.
(1771-1826)

νομικὲς δυνατότητες τῶν ἐπαναστατῶν, τὴν στάσι τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, τὴν διάθεσι συμμετοχῆς στὴν ἐξέγερσι τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν κ.ἄ.: **π**ῶς θὰ ξεκινούσε ἡ ἐξέγερσις (ὑπὸ ποιῆς συνθηκῆς); **Ε**ἶχαν ὠλοκληρωθῆ οἱ προετοιμασίαι καὶ ὑπῆρξαν ἱκανές; **Ἡ** ἔγερσις θὰ ἦταν καθολικὴ; **Π**οιὸς θὰ τὴν διηύθυνε; **Θ**ὰ ἔφθανε βοήθεια ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν; **Π**όση καὶ ποιά ἐγγύησις ὑπῆρχε;

Ο Ἀσημάκης Ζαΐμης κατέθεσε πληροφορίες γιὰ τὴν διστακτικότητά τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν νησιῶν νὰ συμμετάσχουν στὸ ἐγχείρημα, ὁ δὲ Σωτῆρης Χαραλάμπης ζήτησε διαβεβαιώσεις γιὰ τὴν πρωταγωνιστικὴ συμμετοχὴ τῶν προκρίτων, μετὰ τὴν ἐκδίωξι τῶν Ὀθωμανῶν.

Σύμφωνα μὲ προγενέστερες ἀπόψεις, στὴν Βοστίτσα δὲν ἐλήφθη καμμία ἀπόφασις. **Ν**εώτερες μελέτες ὑποστηρίζουν ὅμως τὸ ἀντίθετο.

Ο κοινὸς ἱστοριογραφικὸς τόπος, ὅτι στὴν Βοστίτσα ὑπῆρξε σύγκρουσις ἀπόψεων τῶν κοτζαμπάσηδων καὶ ἱερέων μὲ τὸν Δικαῖο (ὅπως ἀναφέρεται π.χ. στὴν Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, IB', σελ. 79) καὶ ὅτι τὸ ξέσπασμα τῆς Ἐπαναστάσεως ἔγινε περίπου τυχαῖα, δὲν γίνεται ἀποδεκτὸ ἀπὸ σύγχρονους ἱστορικοὺς (π.χ. Β. Παναγιωτόπουλο, Δ. Τζάκη): **οἱ** συντονισμένες ἐνέργειαι ὑψηλοῦ *ρίσκου* καὶ συνωμοτικότητος (μετακινήσεις, συσκέψεις, συγκέντρωσις χρημάτων καὶ πολεμικοῦ ὕλικου, πυκνὴ ἀλληλογραφία κτλ.) καὶ ἡ ἐτοιμότης, ἡ ὁποία διεφαίνετο τὸ τρίτο δεκαήμερον τοῦ Μαρτίου τοῦ 1821, δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ἐπιτευχθοῦν ἂν στὴν Βοστίτσα εἶχε ἀπορριφθῆ τὸ ἐπαναστατικὸ σχέδιο τῆς Φιλικῆς Εταιρείας.

Ἡ διαδεδομένη ἱστοριογραφικὴ ἀποψις, ἡ ὁποία θέλει τὸν Δικαῖο ἀπομονωμένο ἢ καὶ καταδιωκόμενο ἀπὸ τοὺς κοτζαμπάσηδες καὶ ἀρχιερεῖς, βασιζέται στὴν ἐπιλεκτικὴ χρῆσι κάποιων πηγῶν (π.χ. Φωτᾶκος, Φραντζῆς, Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς) καὶ τὴν ἀποσιώπησι ἄλλων. **Ἐ**χει ἀγνοηθῆ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Σπυρίδωνος Χαραλάμπους πρὸς τοὺς Ὑδραῖους Φιλικούς, στοὺς ὁποίους ἔφερε τὶς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως τῆς Βοστίτσας καὶ ἡ σχετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Δικαίου, τῆς 31.1.1821, μὲ τὴν ὁποία καλεῖ τὸν Ἰάκωβο Τομπάζη νὰ ἐμπιστευθῆ καὶ νὰ ἀποδεχθῆ τὶς ἐντολὰς τοῦ Χαραλάμπους.

Μπενιζέλος
Ρουφος.
(1795-1868)

Άσημάκης Φωτή-
λας.
(1761-1835)

Άνδρέας Ζαΐμης.
(1791-1840)

Δημήτριος Μελε-
τόπουλος.
(1796-1858)

Πιστεύεται δηλαδή, ότι στην Βοσίτσα δέν υπήρξαν μόνο διαφωνίες, αλλά έγινε τελικώς ή αποδοχή του σχεδίου για μετάβασι του Άλεξάνδρου Ύψηλάντου στην Μάνη και έναρξι της Έπαναστάσεως.

* * *

Μετά την Συνέλευσι αποφασίσθηκε να σταλη ή Ίερομόναχος Ίερόθεος στην Πελοπόννησο να συγκεντρώση χρήματα για τόν Αγώνα, ένω πολλοί από τούς παρευρισκόμενους προσέφεραν πρώτοι χρήματα. **Ο** Έπίσκοπος Γερμανός Χριστιανουπόλεως 2.000 γρόσια, ή Πρωτοσύγκελλος Άμβροσιος Φρατζής 2.000, ή Σ. Χαραλάμπης 2.500, ή Έπίσκοπος Προκόπιος 1.500, και ή Άσημάκης Ζαΐμης 3.000. **Μ**άλιστα άνεγνώσθη και ήπιστολή του Πέτρου Μαυρομιχάλη, ή όποία προέτρεπε τούς αποδέκτες της στην άμεση έναρξι της Έπαναστάσεως.

Μία εκ τών αποφάσεων της Συνελεύσεως ήταν να ειδοποιηθουν όλοι οι πρόκριτοι της Πελοποννήσου για τις σκέψεις και τις επί μέρους αποφάσεις της Συνελεύσεως. **Ω**ρίσθηκαν ή μèn Έπίσκοπος Χριστιανουπόλεως να ειδοποιήση κατά την ήπιστροφή του τούς προεστους τών ήπαρχιων Μυστρα, Καλαμάτας, Αρκαδίας, Καρύταινης και Φαναρίου, ή δè Έπίσκοπος Μονεμβασίας τόν Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη. **Ε**στάλησαν ήπίσης ήπιστολές στον πρώην Έπίσκοπο Άρτης Ίγνάτιο και στην Ρωσία.

Από πρωτογενείς πηγές, όπως την Ίστορία του Άμβροσίου Φραντζή (Α', σελ. 11), την μαρτυρία του Παπαφλέσσα, την όμιλία του Άλεξάνδρου Δεσποτόπουλου τò 1861, την όμιλία του Θεοφίλου Βλαχοπαπαδόπουλου (ή Παπαβλαχόπουλου), Διακόνου του Παλαιων Πατρων Γερμανου, ή όποιος παρευρέ-

θη στην Συνέλευσι κ.ἄ., προκύπτει ὅτι τηρήθηκαν Πρακτικά, μὴ σωζόμενα σήμερα.

* * *

Ἡ Σύσκεψις τῆς Βοστίτσας ἀπετέλεσε σημαντικὴ καμπὴ στὴν ὅλη ὑπόθεσι τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦλάχιστον γιὰ τὴν περιοχὴ τῆς Πελοποννήσου. Ἄν καὶ ἀπέτυχε τοῦ βασικοῦ σκοποῦ της, πλὴν ὅμως ὅλοι ὅσοι συμμετεῖχαν σὲ αὐτὴν ἀπέκτησαν γιὰ πρώτη φορὰ πλήρη συνείδησι τῆς τεράστιας προσπάθειας, τὴν ὁποίαν ἀνελάμβαναν, καθὼς καὶ τὴν εὐθύνη καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους θὰ διέτρεχαν πλέον μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου.

Σὲ λιγότερο ἀπὸ δύο μῆνες καὶ λίγο μετὰ τὴν σύλληψι ἀρχιερέων καὶ προκρίτων τοῦ Μοριᾶ ἀπὸ τὸν Καϊμακάμη τῆς Τριπολιτσᾶς, ξέσπασε ἡ Ἐπανάστασις στὰ Καλάβρυτα καὶ ὁ ξεσηκωμὸς τῆς Πάτρας (1821).

*Τῶν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένων*

ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν,

Αἰωνία ἡ μνήμη!

(*) Πηγή: <https://el.wikipedia.org>, <https://averoph.wordpress.com>, <https://www.sansimera.gr> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

